

ION HAIDARLÎ LA 70 DE ANI

În a doua zi de Sfintele Paști, la 3 mai 1937, în familia Anetei Ghindari și a lui Nicolae Haidarlî – oameni inimoși și buni gospodari din satul Roșița, județul Cahul – s-a născut viitorul medic, savant și pedagog. La 3 mai curent, doctorul habilitat în medicină Ion Haidarlî a întregit vârsta de 70 de ani de la naștere și 46 de ani de activitate medicală practică și științifico-didactică.

Vicisitudinile vieții din perioada fragedei copilării, care a decurs în perioada celui de-al doilea război mondial și tranziției la modul sovietic de viață în condițiile rurale, l-au făcut pe omagiat mult mai receptiv la suferințele celor

din jur. Poate că aceasta și l-a determinat să aleagă nobila profesie de medic.

După absolvirea școlii din orașelul Baimaclia, în anul 1955, se înscrie la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, unde pătrunde în tainele medicinei, îndrumat de profesori notorii. În ultimul an de studii, făcând subordnatura la catedra de anatomie patologică, îmbrățișează specialitatea morfopatologie și, după absolvirea facultății curative, în anul 1961, este repartizat la Institutul Moldovenesc de Cercetări în Ftiziologie în calitate de medic-morfopatolog. Aici, în scopul deservirii morfopatologice a instituției, într-un termen scurt organizează și desfășoară secția de morfopatologie, dotând-o suficient cu reactivi și aparataj. În afară de activitatea practică, chiar din primul an de activitate, se încadrează în analiza științifică și realizează primele publicații științifice. După o stagiere făcută la Institutul Central de Cercetări în Ftiziologie din or. Moscova, își determină direcția activității de cercetare științifică, fiind îndrumat de profesorii V.Anestiade și V.Puzic, și în anul 1963 începe pregătirea prin doctorantură fără frecvență la catedra de anatomie patologică a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău.

În activitatea practică de diagnostic morfopatologic și de cercetare științifică a implementat și aplicat metode de investigație histologică, citologică, histochimică, biochimică, morfometrie, microscopie cu luminescență și electronică, de analiză statistică a indicilor epidemiologici ai tuberculozei. Activitatea de cercetare în cadrul profilului consta în estimarea caracteristicilor morfologice ale inflamației specifice și nespecifice în diferite aparate și sisteme anatomice, în evaluarea reacțiilor tisulare și a remodelărilor interstițiului pulmonar în diferite faze ale inflamației tuberculoase, caracteristicilor morfologice ale procesului de resorbție și cicatrizare a leziunilor tuberculoase, nivelului de implicare a țesutului conjunctiv în vindecarea leziunilor tuberculoase și a gradului de fibrozare, în determinarea criteriilor morfohistochimice de diagnostic diferențial al remodelărilor fibroase, caracterului și răspândirii fibrozei pulmonare în funcție de forma tuberculozei, vechimea bolii, particularitățile terapiei antituberculoase, în evaluarea particularităților patogeniei și procesului de fibrozare în tuberculoza pulmonară, caracterizarea deceselor prin tuberculoză, structurii clinico-morfologice a tuberculozei, stabilirea frecvenței și proporției diferitor forme de tuberculoză în decesele prin alte boli și cauze, determinarea cauzelor imediate ale deceselor prin tuberculoză și prin alte boli și cauze, stabilirea frecvenței tuberculozei depistate tardiv și postmortem.

În 1967 susține teza de doctor în medicină, iar în 1968 i se conferă titlul de cercetător științific superior (conferențiar cercetător). Din anul 1969 armonios îmbină activitatea practico-științifică cu cea didactică încadrându-se la catedra de Histologie și Embriologie, apoi la catedra de Anatomie Patologică și însumând un stagiul de 26 de ani, aducând un aport prețios în pregătirea viitorilor specialiști.

La baza secției de morfopatologie, conduse de dl Ion Haidarlî, au fost realizate cercetări fundamentale și aplicative cu aplicarea examenului morfohistochimic pentru 17 teze de doctor și de doctor habilitat. Sub conducerea Domniei Sale au fost susținute trei teze de doctor și este în curs de pregătire o teză de doctor. Permanent activează în diagnosticul diferențial al maladiilor diferitor aparate și sisteme. A colaborat activ la realizarea Programelor Naționale de Control al Tuberculozei în calitate de șef adjunct al Clinicii de Ftizipneumologie în cadrul Institutului de Cercetări Științifice în Medicina Preventivă și Curativă (1991-1997).

Pe parcursul activității de cercetător științific permanent a acordat asistență științifico-practică și consultativă instituțiilor medicale de profil, a elaborat mai multe concepții științifice, ca “Depistarea și identificarea fibrozelor în tuberculoza pulmonară prin metode morfohistochimice”, recunoscută și implementată în activitatea prosecturii Spitalului de Tuberculoză nr. 8 al Direcției sanitare din or. Leningrad, “Histogenetic și după localizare în vindecarea leziunilor tuberculoase se formează două tipuri de țesut fibros – posttuberculos și metatuberculos, care nu sunt identice după morfologia fibrelor colagene”, recunoscută și aprobată de Consiliul specializat D.088.13.01 de pe lângă Institutul de Medicină “A.A.Bogomoleț” din Kiev; “Clasificarea pneumofibrozelor în tuberculoza pulmonară, care reflectă histopatogenia, topografia și gradul de răspândire”, “Influența diferitor factori asupra formării pneumofibrozelor în tuberculoza pulmonară”, implementate în procesul didactic la catedra de anatomie patologică Institutul de Medicină din Voroșilovgrad; “Particularități histogenetice ale pneumofibrozei în condițiile actuale de terapie antituberculoasă”, „Varietățile modificărilor fibroase posttuberculoase și metatuberculoase în plămâni”, implementate în procesul didactic de catedra de pneumoftiziologie, USMF „N. Testemitanu” din Chișinău, este coautor al “Clasificării afecțiunilor nespecifice ale aparatului respirator (2003)”. Realizarea acestor concepții au avut drept rezultat susținerea tezei de doctor habilitat în medicină (1989).

În calitate de secretar științific al Institutului de Ftiziopneumologie (1997-2005) a contribuit fructuos la dezvoltarea științei fundamentale și aplicative în cadrul instituției și la pregătirea cadrelor științifice. În legătură cu aceasta i se decernează Diploma Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare pentru merite deosebite în pregătirea și atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice de calificare înaltă.

Rezultatele cercetărilor au fost expuse în circa 200 de lucrări științifice, inclusiv o monografie, 4 recomandări metodice, 6 rapoarte despre teme științifice finalizate, 3 scrisori informative, 4 broșuri și 13 certificate de inovator.

Doctorul habilitat Ion Haidarlî este o personalitate cu calități deosebite, cu cunoștințe vaste în domeniul științei, dar și al istoriei, în general, și al istoriei neamului, în special, patriot neobosit, iubitor de neam și promotor al limbii române și istoriei neamului, datorită căroră, posibil, și fiul Dan a devenit istoric cu grad științific de doctor.

Activitatea practică, științifică și științifico-didactică a omagiatului a fost apreciată cu înalte distincții – insigna “Eminent al Ocrotirii Sănătății”, medalia “За доблестный труд”, ordinul “Drapelul Rosu de Munca”.

Actualmente, dl doctor habilitat Ion Haidarlî întâmpină aniversarea celor 70 de ani într-o stare de sănătate fizică, creativă și intelectuală exemplară și continuă să participe activ la realizarea cercetărilor științifice, pregătirea cadrelor științifice și practice în domeniu.

Noi, prietenii, colaboratorii și discipolii Vă asigurăm de alese considerațiuni și fervente urări de menținere și multiplicare a tuturor calităților umane și plenității vitalității, continuare a muncii rodnice, de sănătate și noi succese în activitatea Dumneavoastră nobilă.

Constantin Iavorschi, dr.h., profesor,
specialist principal în ftiziopediatrie